Ш ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 267 (1867)
НОЯБРИИН
11
ПЯТНИЦА
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

[М]алшадай байра байдал тухай халуун анхаралаа табиха

[С]оветскэ Союзай Коммунистичес[кэ п]артиин Центральна Комитедэй [Сентяб]рьска Пленумэй түүхэтэ шиидхэ[брин]үүдые дүүргэлтэ болгон манай [респ]убликын колхозууд, совхозууд, [МТС-]үүд хүдөө ажахыгаа бүхы дээ[шэнь], мүн тэрэнэй гол һалбари боло[хо м]алажалые хүгжөөлгэдэ зарим [ехэ] амжалта туйлаа. Республика[ын] бүхыдэнь абажа харабал, нё[дондо] онойхидо орходоо һү ехээр һааг[даһ]ан байна. Энээнэй ашаар гүрэн[дэ] һү тушааха, худалдаха түсэбөө [респ]убликын колхозууд болзорһоонь [урид]аар дүүргээ. Мүн үнгэрһэн жэлэй[хиие] орходоо нооһон 16,3 процен[т] ехэ абтаа. Һаяхан үнгэргэгдэ[һэн х]үдөө ажахын республиканска [выс]тавкэ эдэ бүхы амжалтые эли[гээ]р гэршэлжэ үгэбэ.

[М]үнөө үедэ республикымнай мал[ые] ниитынгээ малай тоо толгойе [ул]оруулхын, тэрээнһээ ашаг шэмэ [ул]ам ехээр абадаг болохын түлөө [ул]э сусашагүйгөөр тэмсэжэ бай[на.] Малажалые али болохоорнь хүг[жөө]н дэбжээхэ ба малажалһаа ашаг [шэм]э улам ехээр абаха хэрэг нэн [түр]үүндэ малшадай ажал хүдэлмэ[риһ]өө дулдыдаха байһаниинь мэдээ[жэ.] Ушар иимэһээ малажалай хү[дэл]мэрилэгшэдтэ халуун анхаралаа [та]бюулха, тэдэнэй байра байдалые [һай]жаруулха, соёл культурын болон [аж]аһуудалайнь али бүхы эрилтэнүү[дые] дүүрэнээр хангаха гээшэ шуха[ла] шухала асуудалнуудай нэгэ[н]инь болоно.

[Зак]амэнгын аймагай Маленковой, [Хру]щевой нэрэмжэтэ колхозууд [ниит]ынгээ малда дулаан һайн бай[ран]уудые барихатаяа хамта, малша[дай] байха гэр байрануудые заһаба[р]ан, шэнээр бариһан байна. Тэн[дэ м]алшадтаа саг үргэлжын анхарал [таб]юулдаг юм. Холын гүүртэ, ота[рнуу]дай хонишод, һаалишад, адуу[шад], мүн бусадшье хүдэлмэрилэг[шэд] ажалайнгаа һүүлээр аятай зохи[дор] амарха, улаан булангаа гү, [эсэ]хулые культбазадаа ерээд шэнэ һонин [суу]тэ, журнал уншаха, согтой хү[гжэ]мээр сэнгэхэ дүүрэн аргатай бай[на.] Сэдьхэл дүүрэнээр амарһанайн[гаа] һүүлээр шэн зоригтойгоор ажал[лаж]а урматайшье, урагшатайшье [ба]йдаг бшуу.

[М]үнөө Байгал шадарай шэмэрүүн [үб]эн үбэлэй газаамнай орожо [бай]д байхада, манай малшад ямар [ну]н нютаг голой эхиндэ гү, али [ху]лим сагаан талын дунда [мэ] малаа харууһалжа, тэдэнээ то[бир] тарганаар ондо оруулхын түлөө [оро]лдожо ябана. Тэдэнэр ямар ехэ [үүр]гэтэй, харюусалгатай ажал хэжэ [байна] гээшэб!

[Ги]имэшье хадань түрүү колхо[зуу]дай түрүүлэгшэнэр, партийна эхин [орга]низацинуудай секретарьнууд [мал]шадтаа али бүхы анхаралаа та[биж]а, тэдэнэй байра байдалые һай[жар]уулхын, эдихэ ууха юумээр, эд [бар]аагаар, дулаан хубсаһаар дүүрэн [хан]гахын түлөө оролдодог байнал. [Мал]шадтаа иимээр һанаагаа таби[даг] газарта ажал хүдэлмэридэнь [амж]алта туйлагдадаг, малшад угаа ехэ урма хэшээлтэйгээр хэрэг ажалаа бүтээдэг.

Хаана энэ шухала асуудалда хайша хэрэгээр хандадаг бэ, тэндэ малшадай байра байдал хүйтэн, задагай зайдан байдаг. Бухэли үдэртөө хээрэ газаа хүдэлмэрилһэнэйнгөө һүүлээр зарим колхозуудай малшад хэдэн километр холо байһан колхозой центр ошожо, кино хараха, амарха, хэрэгсэлтэ зүйлнүүдээ абаха баатай болодог. Хориин аймагай зарим колхозуудай холын гүүртэ, отарануудай малшадай гэр байрануудынь, мүн культбазануудынь үбэлдэ бэлэдхэгдээгүй байшоо. Ашангын сомоной Ленинэй, Молотовой нэрэмжэтэ колхозуудай малшадай ажаһуудаг газарнуудта улаан булан, бани, худалдаа наймаанай ларёгууд эмхидхэгдээгүй. Илангаяа Нарин горхон, Шулуута нютагуудта байдаг малшадай культурна болон ажаһуудалай эрилтэнүүд хүсэдөөр хангагданагүй. Эндэ нэгэшье улаан булан, бани бии болгогдоогүй, малшад хэдэн һарын турша дотор лекци, элидхэл шагнадаггүй, киношье харадаггүй байна. Иимэ байдалые Хориин аймагай Соведэй гүйсэдком ба тэрэнэй культурын таһаг мэдэжэ байгаад, ямаршье хэмжээ абадаггүй байһаниинь тон гайхалтай. Аймагай культурын таһаг (даагшань нүхэр Михайлов) малшадай культурна эрилтэнүүдые дүүрэнээр хангаха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана. Ядахадаа, нүхэр Михайлов аймаг дотороо хэды культбазатай байһанаашье мэдэнэгүй.

Үнгэрһэн жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр эмхидхэгдэһэн культбазанууд малшадай культурна эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ угаа ехэ үүргэ дүүргэдэг байгаа. Теэд мүнөө болоод байхада, зарим хүтэлбэрилэгшэд культбазануудые улам олон болгохо, малшадай байра байдалые эрид һайжаруулха хэрэгые зүндэнь орхижорхёод, һанаа амархан һуунад. Кударын аймагта мүнөөшье болотор нэгэшье культбаза бэлэн болоодүй байһаар.

Малшадай ажал хүдэлмэридэ эгээл харюусалгатай саг ерэбэ. Ниитынгээ малые гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр, тобир тарганаар ондо оруулхын тулада манай республикын малшад эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр, бүхы хаба хүсэеэ гарган ажаллажа байна. Малажал дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан, адуу малаа ара үбэрөөр дүүрэн үсхэжэ, ашаг шэмыень арьбадхажа ябаһан һаалишад, хонишод, адуушад, мүн хүдөө ажахын мэргэжэлтэд тухайда нютагай партийна, советскэ органууд үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргажа байха уялгатай.

КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй тугые улам дээшэнь үргэжэ, манай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд малажалые хүгжөөхэ ба тэрээнһээ улам ехээр ашаг шэмэ абадаг болохын түлөө бүри ехэ амжалта туйлаха байһаниинь дамжаггүй.

Премьер-Министр БУЛГАНИНДА

Москва

Намда, һамгандамни, мүн намтай хамта ябалсаһан хүнүүдтэм анхаралтайгаар хандаһанайтнай түлөө Танда, господин Хрущевто болон [Т]анай хамта хүдэлдэг хүнүүдтэ минии үнэн зүрхэнэй баяр баясхаланиие [да]хин хүлеэн абахыетнай гүйнаб.

Танда эгээ һайниие хүсэгшэ, үнэн зүрхэнһөө амаршалагша.

У Ну, Бирмын Премьер-Министр.

Хельсинки, 1955 оной ноябриин 4.

Республикын аймагуудта Октябрьска революциин 38-дахи жэлэй ойе һайндэрлэһэн тухай

КЯХТА

Городой ажалшад бүхы Советскэ Союзай ажалшадтай хамта Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр, баярай оршон байдалда тэмдэглэбэ.

Арһанай завод, мүн гуталай, оёдолой фабриканууд арба һарынгаа түсэбые 110 процент дүүргэжэ, ажалай эрхим бэлэгээр Октябриин һайндэрые угтаа.

Ноябриин 5-най үдэшэ городой Культурын байшанда баярай суглаан болоо. КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Гаврилов «Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 38-дахи жэлэй ой» гэһэн элидхэл хэбэ.

Баярай суглаанай һүүлээр Республикын культурно-гэгээрэлэй һургуулиин, мүн бусад эмхи зургаануудай коллективүүд һонирхолтой концерт харуулаа.

Ноябриин 7-ной үдэр Кяхта городто ажалшадай демонстраци болоо.

ЗАИГРАЕВО

Аймагай бүхы колхозууд, МТС-үүд, предприяти болон эмхи зургаануудта Октябриин 38 жэлэй ойдо зорюулагдаһан суглаанууд, вечернүүд баярай оршон байдалда болоржо үнгэрбэ. Тиихэдэ Баруун-Тарбагатайн, Эрийскэ леспромхозуудай модошод арба һарынгаа түсэбһөө гадуур 10 гаран мянган кубометр һайн шанартай модо Эхэ орондоо үгэбэ.

Ноябриин 6-най үдэшэ аймагай Культурын байшанда баярай суглаан болоо. «Октябриин 38 жэлэй ой» гэһэн элидхэлые КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Дандаров хэбэ.

Һүүлээрнь аймагай Культурын байшангай уранһайханай самодеятельностиин коллектив ажалшадта ехэхэн программатай концерт харуулаа.

МУХАРШЭБЭР

Ноябриин 6-най үдэшэ. Аймагай Культурын байшанда совхоз, колхозууд, МТС-үүдэй, предприяти болон эмхи зургаануудай түрүүшүүл, мүн аймагай ажалшад сугларанхай. Уданшьегүй баярай суглаан эхилжэ, «Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ой» гэһэн элидхэлые КПСС-эй айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Иванов хэбэ.

Элидхэлэй һүүлээр суглараашадта Культурын байшангай, аймагай дунда һургуулиин һурагшадай уранһайханай самодеятельностиин коллективүүд концерт харуулһан байна. Залуушуулай зугаа наадан үнгэргэгдөө.

ЦАКИР

Аймагай ажалшад Октябриин 38 жэлэй ойн һайндэрые баяр баясхалантай оршон байдалда тэмдэглэбэ.

Аймагай колхозууд, МТС-үүд, предприятинууд болон эмхи зургаануудта Агуухэ Октябриин һайндэртэ зорюулагдаһан суглаанууд, вечернүүд болоржо үнгэрбэ. Ажалшадта зорюулагдаһан уранһайханай кинокартинанууд харуулагдаһан, концертнүүд табигдаһан байна.

Предприятинуудай түрүүшүүлэй, олониитын организацинуудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар ноябриин 5-най үдэшэ аймагай Культурын байшанда баярай суглаан болоо. Эндэ «Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ой» гэһэн элидхэлые КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Бадмаев хэбэ.

БАРГАЖАН

Байгалай загаһашад Октябриин һайндэрые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтаба. Илангаяа нүхэр Стулевай хүтэлбэрилдэг бригадынхид арба һарынгаа түсэбые 119 процент дүүргэжэ, гүрэндөө һайн шанартай загаһа тушааһан байна. Мүн Баргажанай леспромхозой Гусихиин лесопунктын модошод 854 кубометр һайн шанартай модо түсэбһөө гадуур гүрэндөө тушаагаа.

Ноябриин 6-най үдэшэ гоё һайхан плакат, лозунгнуудаар шэмэглэгдэһэн аймагай Культурын байшанда хүн зон олооро сугларжа, Октябриин һайндэрые тэмдэглэбэ. «Октябриин 38 жэлэй ой» гэһэн элидхэлые КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Малыгин хэбэ.

Баярай суглаанай һүүлээр Культурын байшангай уранһайханай самодеятельностиин коллектив суглараашадта концерт харуулаа. Удаань залуушуулай зугаа наадан болоо. Тэрэшэлэн иимэ суглаанууд, вечернүүд аймагай колхозууд, МТС, предприятинууд болон эмхи зургаануудаар үнгэргэгдөө.

ГОРОДОК ГОРОД

Республикымнай залуу городуудай нэгэн Городок город һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй, үйлсэнүүдээрнь улаан тугууд намилзана. Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гэй уряанууд, вождьнуудай портредүүд хаа хаанагүй үлгөөтэй байна.

Холын Закаменай аймагай үзэсхэлэн гоё байгаалитай нэгэ нютагта урган бодоһон энэ шэнэ город жэл ерэхэ тудам болбосон түхэлтэй боложо байна. Эндэ ажалшадай байха шэнэ гэрнүүд ба культурна байшангууд олоор зэргэлэн бодонхой. Байгша ондо хамта 3 мянга шахуу квадратна метр байрын талмайтай гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаа. 100-гаад айл өөһэдтөө гэрнүүдые барижа түбхинэһэн байна.

Мүнөө городто 12 һургуули, хэдэн олон библиотекэ ба клубууд, арба гаран магазин, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанууд, хүүгэдэй яслинууд, садууд бии.

Городой 200 шахуу эдэбхитэд уранһайханай самодеятельностиин кружогуудта хабаадалсажа, өөһэдынгөө оюун бэлигые дээшэлүүлнэ. Байгша ондо горсоведэй депутат В. А. Соболевой хүтэлбэрилдэг драматическа коллектив Кузьмичевай «Возвращение», Макаёнкын «Извините пожалуйста» гэжэ зүжэгүүдые бэлдэжэ, ажалшадта харуулаа. Самодеятельностиин хорто мүнөө ерээд хүн хабаадалсана.

Тэрэнэй репертуартань ород арадай дуунууд, советскэ композиторнуудай хүгжэмүүд ороно. Клубай дэргэдэ мүн духовой оркестр бии юм. Пеэшэн баригша С. А. Окладников 15 жэлэй туршада самодеятельностиин кружогто хабаадалсажа байна. Мүн хүдэлмэришэд И. Н. Иванова, Костарева, Побокова, Шелатурова, кассир Попова, инженер Вагин гэгшэд клубай самодеятельностьдэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Городой клубай самодеятельностиин коллектив Агуухэ Октябриин 38 жэлэй ойдо зорюулан, «В добрый час» гэжэ Розовой пьесые зүжэг болгон табиба. Мүн хоровой коллектив шэнэ дуунуудые олоор бэлдээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Т. С. Мальцевта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Нүхэр Т. С. Мальцевай жара наһа гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, хүдөө ажахын культурануудай тогтууритай, үндэр баян ургаса абалгые хангадаг ургасын хойноһоо харууһалгын, хүрьһэ элдүүрилгын шэнэ арга методүүдые зохёолгодо тэрэнэй туйлаһан гайхамшагта амжалтые тэмдэглэжэ, Шадринска туршалгын станциин директор — Курганска областиин «Заветы Ленина» колхозой полевод нүхэр **Мальцев** Терентий Семеновичто **Ленинэй** орден, **«Хадуур ба Балта»** гэжэ алтан медаль барюулгатайгаар **Социалистическэ Ажалай Геройн** нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль.
1955 оной ноябриин 9.

Ородой түрүүшын революциин 50 жэлэй ойдо

Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинай институтда научна сесси нээгдэбэ

Ородой түрүүшын революцида зорюулагдаһан научна сесси ноябриин нэгэндэ, Москвада, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Маркс — Энгельс — Ленин — Сталинай институтда нээгдээ. ИМЭЛС-ын филиалнууд болохо партиин түүхын институдуудай директорнүүд, В. И. Ленинэй Центральна музейн, СССР-эй революциин музейн научна хүдэлмэрилэгшэд тэндэ байлсана.

Албани, Болгари, Венгри, Хитад, Корейскэ Арадай-Демократическа Республика, Монголой Арадай Республика, Польша, Румыни ба Чехословакиһаа ерэһэн эрдэмтэд, политическэ ажал-ябуулагшад, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин үнинэй гэшүүд ба 1905—1907 онуудай революцида эдэбхитэйгээр хабаадагшад Е. Д. Стасова, Ц. С. Бобровская (Зеликсон), В. А. Радус-Зенкович, А. И. Горчилин, Н. Н. Колесникова, «Потёмкин» гэжэ броненосец дээрэ болоһон восстанида хабаадаһан И. А. Лычев, РСДРП-гэй гурбадахи съездэ хабаадаһан Н. А. Алексеев ба бусад тус сессиин хүдэлмэридэ хабаадалсана.

ИМЭЛС-ын директор профессор Г. Д. Овичкинай «Большевистскэ парти — ородой түрүүшын революциин үедэ ажалша олониитын хэһэн тэмсэлые эмхидхэгшэнь ба ударидагшань мүн» гэһэн элидхэлээр сесси нээгдээ.

Мүн сессиин нээгдэһэн үдэр ИМЭЛС-ын КПСС-эй түүхын таһагые даагша М. Д. Стучебниковагай «Ородой түрүүшын революциин үедэ хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай союзай түлөө большевистскэ партиин тэмсэл», ИМЭЛС-ын Ленинградай филиалай директор С. П. Князевай «Январиин 9 — ородой түрүүшын революциин эхин» гэһэн элидхэлнүүд шагнагдаба.

Коммунистическэ партиин хуушанай ажал-ябуулагша, 1905—1907 онуудай революцида эдэбхитэйгээр хабаадаһан Е. Д. Стасова болон РСДРП-гэй III съездэ хабаадаһан Н. А. Алексеев гэгшэд ородой түрүүшын революцида хабаадаһан тухайгаа хөөрэбэд.

Сесси үшөө хэдэн үдэр үргэлжэлхэ. Эндэ хамта 11 элидхэл хэгдэхэ юм.

(ТАСС).

Документнүүдэй суглуулбари

ТОМСК. Томскын Гүрэнэй архивай бэлэдхэһэн, ородой түрүүшын революци тухай документнүүдэй суглуулбари эндэ хэблэлһээ һаяхан гараба. Тэрээн соо Томскдо большевистскэ организацинуудай хэһэн суглаануудай, митингнүүдэй резолюцинууд, мүн уряа прокламацинууд оруулагдаа. 1905—1907 онуудта Томско губерниин хүдэлмэришэд ба таряашадай дунда болоһон революционно хүдэлөөнэй хэр зэргээр дэлгэрһыень тус суглуулбари харуулха юм.

(ТАСС).

„Ородой түрүүшын революци. 1905—1907 онууд" гэжэ уранһайханай-документальна альбом

Ородой түрүүшын революциин 50 жэлэй ойдо зорюулан КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Маркс — Энгельс — Ленин — Сталинай институдай бэлэдхэһэн «Ородой түрүүшын революци. 1905—1907 онууд» гэжэ уранһайханай-документальна альбом һаяхан хэблэлһээ гараба.

Альбом: «Росси революциин урда тээ», «Революциин эхилжэ байхада», «РСДРП-гэй гурбадахи съезд», «Марксистска партиин тактическа үндэһэ һууринууд», «Революционно хүдэлөөнэй улам хүгжэлгэ», «1905 оной октябрь һарада болоһон бүхэроссийска политическэ стачка хадаа революциин саашанхи хүгжэн ургалга», «Декабрьска зэбсэгтэ восстани», «Революциин намдаад байхада хүдэлмэришэн, таряашанай хэһэн тэмсэл тухай», «Ородой түрүүшын революциин түүхэтэ удхашанар» гэһэн бүлэгүүдһээ бүридэнэ.

Олон фотодокументнүүд тус альбом соо түрүүшынхеэ хэблэгдээ.

Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин 38-дахи жэлэй ойе Улан-Удэ городой ажалшадай һайндэрлэлгэ.

А. Мантаевай фото.

Худөө ажахын түрүүшүүлэ

ХҮДӨӨ АЖАХЫҺАА АШАГ ШЭМ

Ноябриин 4—5-най үдэрнүүдтэ худөө ажахын түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн боложо үнгэрөө. Тэндэ «КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө саашадань дэлгэрүүлхэ тухай» элидхэл партиин обкомой секретарь нүхэр В. И. Дубровский хэбэ.

—КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые дүүргэлтэ болгон, ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ манай республикын колхозууд, совхозууд болон машинно-тракторна станцинууд малайнгаа ашаг шэмые зарим тэдыгээр дээшэлүүлһэн байна. 1954 ондо эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 56 килограмм нооһон абтаһан байбал, 1955 ондо 66,1 килограмм абтаа. Тиигэжэ 1954 оной хидо орходоо ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ колхозууднай 22,5 процент ехэ нооһо гүрэндөө тушаагаа,—гэжэ элидхэлшэ хэлээ. Урда жэлэйхидэ орходоо 315 тонно нарин, нарибтар нооһон гүрэндэ ехээр тушаагдаба. Хони үсхэбэрилгөөр илангаяа Хэжэнгын, Баргажанай болон Хориин аймагууд һайн амжалта туйлаба. Эдэ аймагуудай колхозууд нооһо хайшалалгаяа 20—35 процентээр дээшэлүүлээ.

Тэрэшэлэн һүн ехээр һаагдаа. Хэрбээ 1954 ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 490 килограмм һаагдаһан байгаа һаа, 1955 ондо 704 килограмм һаагдажа, гүрэндэ 108 мянган центнер һүн ехээр тушаагдаба.

Гэхэ зуура, зарим аймагууд, колхозууд болон фермэнүүдэй һайн амжалта туйлахадань малай ашаг шэмэ ба худөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ талаар хараалһан хэмжээ-ябуулгануудаа дүүргээгүй аймагууд, колхозууд олон. Малай тоо толгой үшөөл удаанаар олошорно. Олон эхэ хонидой һубайрһанһаа, илангаяа хурьгадай олоороо үхэһэнһөө боложо, 100 эхэ хонин бүриһөө оройдоо 66 хурьгад түлжүүлэгдээ. Тиигэжэ хони үсхэбэрилхэ түсэб дүүргэгдэбэгүй. Хэмжээ-ябуулгануудайнгаа ёһоор һү һааха түсэбөө оройдоол 6 аймаг дүүргээ. Мяха абаха түсэб холо дүүргэгдээгүй. Мүн таряанажалда ехэ дутагдалнууд бии.

Бии байһан дутагдалнуудаа усадхажа, һү, нооһо, мяха, үндэгэ, таряа талха улам ехээр абахын, партиин ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриие болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотойбди.

Энэ зүблөөндэ хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүдһээ доро толилогдобо.

Хэмжээ-ябуулгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнабди

(Түнхэнэй аймагай 17 партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Винтовкиной хэлэһэн үгэһөө)

Партиин Центральна Комитедэй январска Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдэй гараһанай һүүлдэ манай колхозой гэшүүд ниитынгээ ажахые, тэрэ тоодо малажалые хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулганууды хараалаа һэн. Тэдэ хэмжээ-ябуулганнуудай ёһоор худөө ажахын культуранууды ургаса ба малай ашаг шэмэ дээшэлүүлгээр ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр түсэблэгдэһэн байгаа. Тиин манай колхозой гэшүүд Түнхэнэй МТС-эй механизаторнуудтай хамтадаа оролдосотойгоор ажаллаһанай ашаар энэ жэлдэ орооһо таряанай ургасые нёдондонойхидо орходоо гектар бүридэ 2 центнерээр дээшэлүүлээ гэхэ гү, али тарилгынгаа талмайн га бүриһөө 13 центнер ургаса хуряагаа. Зарим үргэлжэ ехэ полинууд дээрэһээ га бүриин 20 гаран центнер шэниисын ургаса хуряагдаһан байха юм. Энэ амжалта хайшан гээд туйлагдааб гэхэдэ, бидэнэр агротехникын заабаринуудые наринаар сахинабди, хүдэлмэридөө түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэнэбди.

Энэ жэлэйнгээ хүдэлмэриин зарим амжалтануудаар зоригжоһон колхознигууднай ерэхэ жэлдэ худөө ажахын культурануудай үшөө ехэ ургаса ургуулхын тулада тарилгадаа мүнөөнһөө бэлэдхэжэ захалаһан хай. Ерэхэ жэлдэ һайн ургаса ургуулхамнайшье лабтай.

Манай колхозой поли дээрэ хүдэлмэриллэг Түнхэнэй МТС-эй механизаторнуудай эрхим ажалые тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Түрүү ажалаараа республика дотороо суутай болоһон комбайнер Дамдин Истаев 17 үдэр соо таряа хадажа, хамта 5415 центнер орооһо сохёо. Суугаа хүдэлмэриллэг комбайнер Байдархановтай хамта тэрэ энэ саг соо 11 мянга шахуу центнер таряа сохиһон байна. Ургаса хуряалгые нёдондонойхидо орходоо 15 үдэрөөр урид дүүргээбди. Энээнэй ашаар таряагаа гээлтэ хоролтодо оруулаагүйбди. Ургаса хуряалгые богони болзорто үнгэргэжэ, гүрэндэ уялгата ёһоор, мүн МТС-эй хүдэлмэриин түлөө таряа тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэһэн байнабди. Нилээд ехэ таряан гүрэндэ худалдагдаа.

Манай колхозой малшад мүн лэ ехэ юумэ хэһэн байна. Малажал хүгжөөхэ түсэб бүхы түрэлэй малаар дүүргэгдээ. Малажалһаа ашаг шэмэ абалгые хоёр дахин шахуу ехэ болгообди. Хэрбээ 1954 ондо эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 35 центнер һү, 13,8 центнер мяха абаһан байгаа һаа, 1955 ондо 65,7 центнер һүн, 23,7 центнер мяхан абтаа. Эбэртэ бодо мал һайнаар таргалуулагдажа, түрэндэ тушаагдадаг болоо. Энэ жэлдэ гүрэндэ тушаагдаһан эбэртэ бодо малай толгой бүхэнэйнь дунда зэргээр 3 центнер 13 килограмм болоһон байна.

Орооһото культуранууды ехээр таридаг, мүн бусадшье культурануудай үлэтдэлнүүдээр элбэг байдаг тулада манай колхозойхид гахай үсхэбэрилгэдэ онсо анхаралаа хандуулна. Урдань манай колхоздо муу үүлтэрэй гахайнууд үсхэбэрилэгдэдэг, гахайнуудые шахаха хүдэлмэри эмхидхэгдэдэггүй дээрэһээ малажалай энэ һалбариһаа өөдтэй олзо доход абадаггүй байгаабди. Үнгэрэгшэ жэлһээ эхилжэ бидэнэр һайн үүлтэрэй азарга, эхэ гахайнуудые ондоо нютагуудһаа худалдан абажа захалаабди.

Манай малшадай дунда эрхим ажалаараа суурхажа байдаг хүнүүд олон. 27 һаалишадаймнай 17-ниинь түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ. Һаалишан Евгения Попова даажа байһан нютагай үүлтэрэй үнеэдэй тус бүриһөө 2333 литр һү һаагаа.

Һүүлэй үедэ манай колхоздо малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэри механизацилха хэрэгтэ горьтойхон анхарал хандуулагдадаг болоо. Үнеэдэй нэгэ типовой байра баригдажа дүүрээд, механизмуудынь тодхогдожо захалаһан хай. Тэрэ байра соо дүүжэн харгы татагдаха, орооһо үйрүүлхэ механизм тодхогдохо, тэжээлэй кухни баригдаха байна. Энэ байра һаяар ашаглалгада оруулагдахань. Зүгөөр малажалайнгаа ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилха хэрэгтэмнай Түнхэнэй МТС муугаар туһална гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Үнгэрэгшэ хабартаа бидэнэр ехэхэн оролдолго гаргажа, 90 гаран гектарта кукуруза тариһан байгаабди. Хабар, зундаа һайн харууһа хэжэ байһанай ашаар муу бэшэ ургаса ургуулагдаһан байгаа. Теэд бидэнэр ургуулһан ургасаяа хүсэд хуряажа шадангүй, зариимынь хүлдөөһэн байнабди. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ манай МТС-тэ кукуруза хуряаха машинанууд үгы тооной байһан юм. 90 гектарай ургасые аяар 35 хүн һара шахуу саг соо хуряагаа. Ехэнхи хүдэлмэри гараар хэгдэһэн байна. Республикын Худөө ажахын министерство кукуруза хуряаха машинануудые захижа асаруулха, МТС-үүдтэ юрын комбайнуудые тааруулан заһабарилуулха тушаа эртээнһээ хэмжээ абадаггүй байна. Юрэнхыдөө, элдэб машинануудай запасной частьнууд дутамаг байдаг гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Манай колхоздо тоһоной завод бии юм. Тэрэ заводой хүдэлмэрилэгшэд хэдэн жэлэй туршада үнеэдэймнай һү 3,2—3,6 процент тоһолигтойгоор сэгнэжэ абадаг байгаа. Харин үнгэрэгшэ зундаа шалгалта хэхэдэмнай һүмнай гол түлэб 4,6—5 процент тоһолигтой байба. Мүн тэрэшэлэн «Заготскодой» аймагай конторынхид мал тушаахада али бүхы аргаар доогуур, туранхайгаар сэгнэжэ абахын түлөө оролдодог. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ нэгэ һүрэг эбэртэ бодо мал «Заготскодой» конторойдо абаашажа тушаахадамнай 60-дыень туранхай гэжэ сэгнэбэ. Тиихэдэнь зүбшөөнгүй зорюута өөһэдөө байлсажа үүсэлүүлһэмнай оройдоол 11-ниинь туранхай гэжэ сэгнэгдэһэн байха юм. Бэлэдхэлэй организацинууд кадрнуудаа һайнаар шэлэн олохо, энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ ажал хэрэгээ мэдэхэ, үнэн сэхэ хүнүүдые табидаг болохо ёһотой.

Манай колхозой гэшүүд хараалһан хэмжээ-ябуулгануудайнгаа энэ жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, саашадаа бүри оролдосотойгоор хүдэлмэрилхөөр шиидэнхэй.

Худөө ажахын түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Үшөөтэйн МТС-эй главна инженер М. М. Дагаев, Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой агроном Н. Н. Кудинова, Яруунын мяха-һүнэй совхозой главна агроном И. В. Кузьменок, Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой огородой бригадын гэшүүн Е. Н. Карпутина, Үшөөтэйн МТС-эй тракторист А. Э. Гуржабон, Кяхтын аймагай Ульяновай нэрэмжэтэ колхозой осеменатор С. Ф. Зарубина гэгшэд заседаниин забһарта хөөрэлдэжэ байна.

С. Доржиевай фото.

Түрүү арга дүршэл зоримгойгоор нэбтэрүүлэе

(Прибайкальска аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна фермые даагша нүхэр Рудневай хэлэһэн үгэһөө)

Ажахын үнгэрэгшэ жэлэй туршада манай колхоз түрүүшын амжалта туйлаба. Энээнһээ урда жэлнүүдтэ колхозоймнай ажахын бүхы һалбаринууд ашаг олзо багатай дээрэһээ колхознигуудта мүнгэн болон худөө ажахын элдэб продуктнууд багаар хубаагдадаг һэн. КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө колхознигууднай эршэмтэйгээр тэмсэһэн байна. Тиин ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ 1954 оной хитой сасуулбал 2 дахин ехэ һүн һаагдаа. Энэ дүн хайшан гэжэ туйлагдаһан байнаб гэхэдэ, колхозой һүнэй-товарна фермэдэ залуушуул комсомолецууд ерэжэ, ажалай эмхидхэл эли бодо һайжараа һэн.

Бидэнэр түрүүшүүлэй дүй дүршэл ажалдаа үргэнөөр хэрэглэжэ захалаабди. Жэшээлхэдэ, тугалнуудые эхэһээнь таһалжа, түлигдэдэггүй байрада түлжүүлжэ эхилээд, энэ аргые зүбөөр хэрэглэһэнэйнгээ ашаар нэгэшье тугал гарзалуулаагүйбди.

Һү ехээр һаадаг болохо хэрэгтэ үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн һааха гээшэ тон ехэ удхашанартай байна. Илангаяа тугаллаһан үнеэдые һайнаар эдеэлүүлхэ, зүбөөр харууһалха шухала. Тиимэһээ бидэнэр шэнэ тугаллаһан үнеэдые үнинэй хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болоһон һаалишадта даалганабди. Гадна, бүхы үнеэдээ бүлеэн уһаар уһалдаг, амяар амяарынь эдеэлүүлдэг байгаабди. Үбэлдөө, хабартаа концентрат үбһэнтэй холижо эдюулнэбди. Тиихэдэ зунай үедэ малаа ногоон конвейертэ адуулнабди.

Ногоон конвейертэ гэжэ намарай хара таряа тариһан байгаабди. Эндэ адуулагдаһан үнеэд зун эртэ һү яһала оросотой байгаа. Саашадаа ногоон конвейертэ элдэб янзын олон культурануудые ехээр тарихаар хараалнабди.

Үнеэнһээ ехэ һү һаахын тула бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхын хажуугаар дутагдалнуудаа усадхаха байнабди. Юуб гэхэдэ, заримдаа үнеэдэймнай тэжээлэй тогтоогдомол нормо таһалдадаг һэн. Тиихэдэ малай бэлшээри муутайбди. Ехэнхи бэлшээримнай намагтай газарта. Теэд намагуудые хатааха хобоо һубаг татаха механизмууд манайда оройдоо үгы шахуу юм. Тиин мүнөө жэл Худөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ ошожо харахадамни, зарим колхозууд муу бэлшээринүүдээ сэбэрлээд, тэндээ тэжээлэй элдэб культурануудые таридаг байха юм. Теэд манай эндэ тиимэ ажал хэгдэнэгүй.

1955—1956 оной ажахын жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2300 литр һү һааха уялга абаабди. Тэрэ уялгаяа дүүргэхын түлөө манай малшад үбэлжэлгын үедэ эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилхөөр бэлэн.

Үбэлдөөшье ехэ һүн һаагдаха аргатай

(Тарбагатайн аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан нүхэр Колтуновагай үгэһөө)

КПСС-эй XX съездые ажалай амжалтаар угтахын түлөө манай колхозой һаалишад ажахын шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ эршэмтэйгээр оролдожо захалаа. Тиин би ажахын үнгэрэгшэ жэлэй туршада даажа байһан 12 үнеэдэйнгээ тус бүриһөөнь 2012 литр һү һаагааб. Гадна, 12 үнеэнһээ 12 тугал абажа, бултыень бүрин бүтэнөөр томо болгооб.

Мүнөө үнеэдээ бултыень оронондо оруулаад, ажахын шэнэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2500 литр һү һааха уялгаяа бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө, малай үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө зунайхиһаа бага бэшэ һү һаахын түлөө оролдожо байнаб. Урда жэлнүүдтэ нютагай үүлтэрэй үнеэнһээ манай колхозой һаалишад бага һү һаадаг байгаа. КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдэй һүүлээр лэ үнеэдһээ ехэ һү һаадаг болохын түлөө ехээр оролдожо захалһан байнабди. Энээнэй ашаар нютагай үүлтэрэй үнеэдые һайса эдеэлүүлээд, зүбөөр харууһалаад байбал, тус бүриһөөнь 2000 гаран литр һү һаажа болохоор байһаниинь эли болоо. Тиин һаалишадайшье ажалда ехэ анхарал хандуулагдадаг болобо гээшэ. Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэйнгээ түлөө 1500 литр һү нэмэлтэ түлбэри абааб. Мүн намтай хүдэлдэг һаалишад нэмэлтэ түлбэри ехые абаһан байна.

Саашадаа фермэ дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилжа, үнеэдтээ типовой һайн байрануудые бариал һаа, ехэ һү һаажа шадахабди.

Худөө ажахын түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагша, Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой бригадир Ц. Б. Бальчиновай хүтэлбэридэ таряанажалай бригада 1955 ондо 300 гектар талмайһаа га бүриин 24—26 центнер таряа хуряагаа. Мүн энэ зүблөөндэ хабаадаһан, Иволгын аймагай «Улаан Ородо» колхозой гахайшан М. П. Собенникова үнгэрэгшэ жэл соо эхэ гахай бүриһөө ... поршоонхо абаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Б. Бальчинов, М. П. Собенникова.

С. Доржиевай, А. Мантаевай фото.

Малшадай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ

(Ехэ-Куналейн МТС-эй главна зоотехник нүхэр Кулаковскиин хэлэһэн үгэһөө)

Малай ашаг шэмые ойрын жэлнүүдтэ 2—2-һоо үлүү дахин дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн, манай МТС-эй харьяата колхозууд механизаторнуудай туһаламжатайгаар энэ жэлдэ ехэ хүдэлмэри хэбэ. Нооһо, мяха абалга горьтойгоор дээшэлээ. Энэ жэлдэ илангаяа һүн ехээр һаагдаһан байна. Колхоз бүхэн һү һаалгаяа дунда зэргээр 1,5 дахин дээшэлүүлээ. Зарим фермэнүүд, жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна хоёрдохи фермэ нёдондонойхидо орходоо хоёр дахин ехэ һү һааба. Энэ фермынхид үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1200 литр гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо үнеэн бүриһөө 500 литр һү ехээр һааһан байна. Урдань нютагай үүлтэрэй үнеэнһээ 800—900 литрһээ ехэ һү һаахын аргагүй гэжэ тоологдодог һэн. Харин энэ фермын хүдэлмэри дээрэһээ харахада тиимэ һанал бодолой буруу байһаниинь элиржэ гараба.

Урдань ажалай журамай һула, малшадһаа ямаршье эрилтэ хэгдэдэггүй, тэдэнэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулагдадаггүй дээрэһээ малһаа ашаг шэмэ багаар абтадаг байгаа. Урзанда жэлдэ «Искра» колхозой 150-яад үнеэдтэй фермынхид декабрь һара соо нэгэшье литр һү һаагаагүй байха юм. Энэ юун дээрэһээ болоһон байгааб гэхэдэ үнеэд болзорһоо урид шэргээгдэһэн, шэргээшэгүй үнеэд һаагдахаяа болишоһон байгаа. Тиимэһээ бидэнэр, тон түрүүн, ажалай журам шангадхаабди, тоо бүридхэл һайжаруулаабди. Энээнэй ашаар үбэлэй һаранuудта зунайхиһаа үшөө үлүү ехэ һүн һаагдадаг болоо.

Малай ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ малшадай эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхэ гээшэ шиидхэхы удхашанартай байба. Бидэнэр үнгэрэгшэ үбэл, хабартаа, мүн зундаа һаалишадаа хүрингэ Сэлэнгын аймагай колхозуудта экскурсяар абаашажа, тэндэхи суута һаалишадай ажал хүдэлмэритэй танилсуулжа, баян дүй дүршэлдэнь һургаһан болонабди. Гадна, зооветинститудай ... ралсалай-туршалгын ажахыда ... лишаднай хэды дахин ошожо, тэндэ хайшан гэжэ үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлэн һү оруулха дүй дүршэлтэй танилсаһан, научна хүдэлмэрилэгшэдэй лекцинүүдые шагнаһан байна. Энэ жэлдэ колхоз бүхэндэ зоотехническэ курсанууд эмхидхэгдэжэ, олон малшад мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. Тэрэнһээ гадна, һүнэй-товарна фермэнүүд хоорондо һаалишадай экскурси эмхидхэжэ, дүй дүршэлыень халан абалсуулдаг, туйлаһан амжалта болон дутуу дундануудай тухайнь һайнаар хөөрэлдүүлдэг байгаабди. Иигэжэ һаалишадай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлһэнэй ашаар үнеэдһээ һү ехээр һаагдадаг болоо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Бидэнэр энэ хүдэлмэриеэ саашадаашье үргэлжэлүүлхэбди.

Тиихэдэ, үбэлэй сагта үнеэдһээ һү ехээр һаадаг болохын түлөө тэмсэхэ шухала байһан тухай хэлэхэ хүсэлтэйб. Юуб гэхэдэ, олон газарта үбэлдөө һү багаар абадаг, зунай хүхэ гооной үедэ һү горьтойгоор һаадаг колхозууд олон. Манайшье эндэ урдань тиимэ байһан юм. Теэд энэ тон буруу, манай нэгэ горьтойхон дутагдал мүн. Манай эндэ үнеэд гол түлэб үбэлдөө, хабарай эхин һарануудта тугалладаг гээшэ. Теэд энэ үедэ тэжээл ехэ дутамаг байдаг. Тиигэжэ үнеэнһээ һүн багаар һаагдадаг байна. Үнэндөө үнеэд тугаллаһанайнгаа һүүлдэ түрүүшын гурбан һара соо һү орожо байгаад, саашадаа һүеэ татажа захалдаг. Тиимэһээ зарим нютагуудта үнеэдэйнгөө ш... гэжэ гэхэ гү, али һү орохоёо бол... һон хойнонь зундаа гансал хүхэ ... гооной шэмын хүсөөр һү һаалгаяа ... бага зэргээр дээшэлүүлдэг ... Саашадаа колхоз бүхэн, һаалишад бүхэн үнеэнэй һая тугаллаад байһан үбэлэй һарануудтал һү ехээр һаахын түлөө оролдохо зэргэтэй.

Гахай олоор шахадаг болохо

(Тарбагатайн аймагай „Память Ильича" колхозой гахайшан нүхэр Чернояровагай хэлэһэн үгэһөө)

Би гахайшанаар гурбадахи жэлээ хүдэлмэрилжэ байнаб. Бүхы оролдолгоо гарган ажаллаһанай ашаар үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ нилээд олон поршоонхо абажа түлжүүлээб. Жэшээлхэдэ, 1954 ондо даажа байһан эхэ гахай бүриһөө 14 поршоонхо, 1955 ондо—15 поршоонхо абажа түлжүүлээб. Энээнһээ үшөө олоншье поршоонхо абажа түлжүүлхээр байгаа. Юуб гэхэдэ, манай колхозой гахайнууд яһала һайн үүлтэрэй юм. Теэд манай хүдэлмэридэ хэншье туһалдаггүй, маниие анхардаггүй байгаа. Гахаймнай байра тон муу, уйтан. Зарим гахайнуудаа коридор соошье поршоонхолуулаад, байдагбди.

Харин һүүлэй үедэл гахайн фермэдэ зарим тэды анхарал хандуулагдадаг боложо байна. Энэ жэлдэ би Москва ошожо, Худөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ хараа б. Жэлдээ эхэ гахай бүхэнһөө 30-аад поршоонхо абадаг гахайшадай дүй дүршэлтэй тэндэ танилсаһан байнаб. Зарим түрүү гахайшад нэгэ гахайһаа жэл соо 4 мянган килограмм хүрэтэр мяха абана. Теэд урдань хэдышье олон поршоонхо абаа һаа, манай колхоз гахайнуудые шахадаггүй, тиигэжэ гахайнгаа фермэһээ олзо доход ехээр абахын орондо гарзада ородог байһан юм. Выставкэ дээрэ түрүү колхозуудай дүй дүршэлтэй танилсахадаа гахай олоор шахахада ямар ехэ ашагтай байһыень мэдэхэ болооб.

Поршоонхонуудые багаһаа хойшо түргэнөөр томо болгохын тулада тэдээндэ элдэб янзын тэжээл эдюулжэ байха хэрэгтэй байна. Теэд манай фермэдэ үбэл, хабартаа хартаабха таряанай һүүл хоёрһоо ондоо тэжээл байдаггүй шахуу.

Поршоонхонуудые үхүүлэнгүйгөөр, тураангүйгөөр томо болгохын тулада тэдэниие зулга байхаһаань хойшо һайнаар харууһалжа, саг болзортонь эдеэлүүлжэ байха хэрэгтэй. Фермэдээ хамта дүрбэн хүн эбтэйгээр, бэе бэедээ туһалалсажа хүдэлмэрилдэгбди. Хэрбээ нэгэнэйнгээ ямар нэгэн шалтагаанаар ажалдаа ерээгүй һаань ажалыень хэлсэдэгбди. Гахайн байрые ш... даал һаа хуурайгаар байлгахын түлөө оролдохо хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ шиигтэй нойтон байра соо байһан поршоонхо үбдэдэг, өөдэлдэггүй. Поршоонхын гараһаар арбаад ... ноод байхадань эдеэлүүлжэ һургаха хэрэгтэй.

Ерэхэ жэлдэ би бүри оролдосотойгоор ажаллажа, даажа байһан эхэ гахайнуудайнгаа тус бүриһөө дунда зэргээр 18 поршоонхо абажа түлжүүлхэ социалистическэ уялга абаанаб.

еспубликанска зүблөөн

БҮРИ ЕХЭЭР АБАХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЕ

Худөө ажахын түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагша, Бичурын аймагай «Коммунизм» колхозой hаалишан Ц. Л. Линхобоева үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 1513 литр hү hаагаа. Мүн энэ зүблөөндэ хабаадалсаhан Торниин МТС-эй комбайнер А. Б. Очиров 1955 ондо «Коммунар» комбайнаар таряа хуряаха түсэбөө ... дүүргэhэн ба гектар бүриhөө 14 центнер таряа сохиhон байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Л. Линхобоева, А. Б. Очиров. Ф. Моренецэй, А. Мантаевай фото.

Үндэр ургасын түлөө манай тэмсэл

(Байкало-Кударын аймагай Кабанскын МТС-эй главна агроном нүхэр Бардамовай үгэhөө)

...дөө ажахын бүхы hалбарине ехээр хүгжөөхэ тушаа парти, ...вительствын табиhан зорилгые ...үүлхын түлөө тэмсэн, Кабан... МТС-эй механизаторнууд тех... hайнаар ашагладаг болоо, нэмэлтэ арга боломжо бэдэрэн ...лэжэ, мүнөө жэл муу бэшэ ам...та туйлаба.

...955 оной гурбан кварталда трак... хүдэлмэриин түсэб 127 про... дүүргэгдээ. Зөөлэн хахалалга оруулхада 67,0 мянган гектарай ...ндо 84,9 мянган гектар газар эл...рилэгдээ. 15 хүсэтэй тракторай ...хэ нилээд дээшэлээ. Түсэ... ёhоор нимэ трактор бүхэнөөр гектар элдүүрилхэ аад, 770 гек... элдүүрилжэ, даалгабарая 133 ...цент дүүргээбди. Горючи болон ...хэ материал нилээд ехээр ал...даба.

...рялгын хүдэлмэринүүдые ме...зацилга жэлhээ жэлдэ үргэдэнэ. ...бээ 1954 ондо таряа хуряалга ... процент, хартаабха хуряалга — ... процент механизацилагдаhан бай... hаань, энэ жэлдэ таряа хуряал... — 92,0 процент, хартаабха ху...лга — 45 процент механизацилаг... «ККР-4» маркын хартаабха ху...даг машина түрүүшынхеэ абаа...ди. Иван Изурьев энэ маши...р хартаабха хуряахадаа ...р бүриингөө даалгабарие үлүү... дүүргэдэг байгаа. Тэрэшэлэн ...ай МТС-эй олонхи комбай...нууд ба комбайнова агрегадууд... жалладаг хүнүүд даалгагдаhан ...этээ бүри харюусалгатайгаар ...адаг болоо. Энээнэй ашаар ...hото культурын ургаса хуряаха ...б 136 процент дүүргэгдэhэн бай-

Кабанскын МТС-эй харьяата кол...зууд мал үсхэбэрилхэ түсэбөө ...лэн дүүргээ. Мүн үнеэн бүхэн... дунда зэргээр 933 литр hүн ...гдаhан байна. Ингэжэ үнгэрэг... жэлэйхидэ орходоо үнеэн бүхэн... 450—500 литр hүн ехээр hааг...а. Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ хо... бүхэнhөө 1,4—1,5 килограмм ...hон хайшалагдаа hаа, мүнөө жэл ...ни бүриhөө дунда зэргээр 3 ки...рамм ноохон абтаба.

Ороohото культуранuудай ургасые ба малажалай продуктнуудые ехээр абаhанай ашаар колхозуудай-мнай олзо доход нилээд ехээр дээшэлээ.

МТС-эймнай харьяата колхозуудта худөө ажахын культуранuудай үндэр ургаса абахын тулада элдэб туршалганууд 1953 онhоо хойшо хэгдэдэг болоhон байгаа. Жэшээлхэдэ, хоёрлоhон парай 2255 га талмайда хэгдэhэн тарилгын гектар бүхэнhөө 12,1 центнер, 1954 ондо хахалагдаhан шэнэ газарай 269 гектарай га бүриhөө 13,6 центнер, Т. С. Мальцевай дурадхаhан аргаар элдүүрилэгдэhэн 440 гектарай га бүриhөө 13,7 центнер ургаса абаабди. Эдэ мэтын арга хэрэглэхэдэ ба туршалга хэхэдэ ороohото культуранuудай ургаса нилээд дээшэлхэ байна гэжэ дүй дүршэлөөрөө тодорхойлбобди. Тиимэhээ манай МТС-эй харьяата колхозуудта колхозно эрдэмтэ Т. С. Мальцевай зохёоhон аргаар ерэхэ жэлэй тарилга хэхээр 1500 гектар газар элдүүрилэгдэhэн гэхэ гү, али нимэ аргаар элдүүрилэгдэhэн талмайе гурба дахин үргэдхэhэн байна.

Манай колхозууд 1605 гектар талмай дээрэ кукуруза таряа hэн. Хабар орой болотор хүйтэн байhанай шалтагаанаар тиимэшье hайн ургаса абаагүйбди. Тиигэбэшье, колхозуудтамнай кукурузын эшэ набшаар яhала ехэ силос дарагдаа. Энээн дээрэhээ харахада жэл ерэхэ бүри улам үдэжэ байhан нийтын малда шэмэтэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэдэ кукуруза, тусхай hуури эзэлхэ байна гэжэ мүнөө жэлэй дүй дүршэл харуулба.

Һайн ургасын абтаhанай ба малай ашаг шэмын дээшэлhэнэй ашаар манай МТС-эй колхозууд худөө ажахын продуктнуудые тушааха түсэбөө саг болзортонь дүүргээ. 6000 центнер шэниисэ үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ ехээр гүрэндөө тушаагаабди.

Гэбэшье, манай МТС-эй механизаторнууд, харьяата колхозуудаймнай гэшүүд ба худөө ажахын мэргэжэлтэд туйлаhан амжалтаараа hанаагаа амархагүй. Тэдэнэр КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэрие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр тэмсэхэ байна.

Һайн байрануудые олоор бария

(Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой барилгын бригадын бригадир Б. Б. Банзаракцаевай үгэhөө)

1954 оной декабрьда манай бригада ...мхидхэгдээд, барилгын модо бэ...лгээр хүдэлмэрөө эхилhэн бай...н. Гэбэшье, нилээд ехэ юумэ ...бди. Жэшээлхэдэ, тус бүридөө ...00 толгой хонинoй 2 байра, кол...зигуудай, илангаяа гэшүүн боло... шэнээр ороhон айлнуудай байха ... гэр, 950 тонно багтаамжатай си...сэ барилга, малшадай байха 3 ... баригдаhан, малай байдаг газар... 3 худаг малтагдаhан байна.

Манай колхоздо барилгын хүдэл...ри мүнөөшье эршэмтэйгээр хэгдэ... 1000 толгой хониной байра, мал...адай байха 1 гэр, колхозой правле...ни байшан шэнээр баригдажа ...йна. Мүн малшадай байха 4 гэр, ...дэй 2 байра капитальнаар за...дaa.

Манай бригадада 18 дархашуул ...дэлмэрилнэ, 1 автомашина үгтэн... Бригадын гэшүүдые ондоо хү...мэрилдэ абангүй, тусхай даалга...ритайгаар хүдэлмэрилүүлхэдэ ...ала ехэ хэрэг бүтээхэ байна гэжэ ...ай дүй дүршэл харуулна. Гэхэ... хамта, бодомжотойгоор табигда... түсэб мүн лэ ехэхэн удхашанартай байна. Бидэнэр ямар барилга хэдыдэ хэхэ гү, али заhаха тухай тодорхой түсэбтэйгөөр ажаллагшабди. Иимэ түсэбэй ёhоор барилгынгаа модо хаhа сагтань бэлэдхэдэг, зөөжэ буулгадаг, хюрөөдэжэ бэлдэдэг байнабди.

Гадна, бригадымнай гэшүүдэй хоорондо социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилдэг, хэшээл оролдолгоо гаргажа, hайн шанартай юумэ бүтээдэг дархашуул урмашуулагдадаг юм. Түрүүшүүлэй нэгэн гэжэ тоологдодог эрхим дархан Б. Д. Яковлев 1955 оной Худөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ экскурсяар ошожо ерэhэн байна.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэрие болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай элидхэл шагнаад байхадаа малай байрануудай, үйлэдбэриин барилганuудай, колхозигуудай байрын гэрнүүдэй барилга дээрэ социалистическэ мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлхэбди гэжэ бригадынгаа нэрэhээ найдуулнаб.

Агынхидай уряае хүндэтэйгээр дэмжэхэбди

(Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай бригадын бригадир Ц. Б. Бальчиновай үгэhөө)

Хурьhэнэй шииг нойтые гээхэгүйн тула үнгэрэгшэ жэл бэлэдхэhэн эртын ба оройн парые газарай гэдэмсээр борнойлоод, апрелиин 29-hөө тарилгаяа хэжэ захалаа hэмди. Манай бригада 1840 гектар таряа агротехническэ болзорто, хэрээhэлүүлэн, нарин рядтайгаар тариhан байгаа.

Ургасын хойноhоо харууhалга hайнаар хэгдээ hэн. Буртаг ногоо али болохо аргаар үгы хээ hэмди. Манай оролдолго хэшээл дэмы хосороогүй. Дунда зэргээр абахада га бүхэнэй 11,7 центнер, зарим газарhаа, жэшээлхэдэ, Мүндэгэрэй участогай 300 гектар тарилгын га бүхэнhөө 24—26 центнер ургаса абаабди.

Үнгэрэгшэ хабар 317 гектарта ороohото ба тэжээлэй үнэтэ культура—кукуруза түрүүшынхеэ тариhан байгаабди. Тиигэбэшье, муу бэшэ ургаса ургуулагдаа. Тэрэнэй гектар бүхэнhөө дунда зэргээр 250 центнер кукурузын набша эшэ хуряагдаhан байна. Һайн элдүүритэй сэбэр парта таригдаhан энэ культура га бүхэнэй 350 центнер ногоон тэжээл үгэhэн байна.

Таряанажал дээрэ агрономическа заабари бэелүүлээд, механизаторнуудтай нягта барисаатайгаар ажаллахада сагай уларилай ямаршье байхада hайн ургаса абтажа болохо гэжэ манай хүдэлмэриин дүй дүршэл дээрэhээ харагдаба.

Агын Бурят-Монголой национальна округой ажалшадай нэрэhээ КПСС-эй Агын окружкомой секретарь нүхэр Проданюк манай Сэлэнгын аймагые социалистическэ мүрысөөндэ уриба. Манай аймагай колхозигууд, механизаторнууд ба худөө ажахын мэргэжэлтэд агынхидай энэ уряае халуунаар хүлеэн абаха байха гэжэ сэлэнгынхидэй үмэнэhөө мэдүүлхэ байнаб.

Малаа таргалуулжа гүрэндөө тушааха

(Бичурын аймагай „Коммунизм" колхозой зоотехник нүхэр Сахаровагай үгэhөө)

Манай «Коммунизм» колхозой малшад ажахын үнгэрэгшэ жэлэй туршада малhаа ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг болоо. Һаалишан Гармаева ажахын жэлэй туршада үнеэн бүриhөө 2201 литр, Доржиева —1880 литр hү hааhан байна. Мүн бусадшье hаалишад нютагай үүлтэрэй үнеэдhээ ехэ hү hаагаа. Зунай сагта үнеэд үдэр hүнигүй адуулагдадаг байгаа. Гадна, үнеэдые, илангаяа түрүүшынхеэ туғаллаhан үнеэдые зүбөөр hаалга, эдеэлүүлгэ эмхидхэдэг байгаабди.

Нёдондоhоо эхилжэ, залуу түлые зоотехническэ заабариин ёhоор түлжүүлжэ захалhан байнабди. Юуб гэхэдэ, муугаар харууhалагдаhан тураахай түл үнеэд болоходоо hү багатай байхаhаа гадна, түлыншье муу шанартай байдаг юм.

Гүрэндөө hайн шанартай тарган мяха ехээр тушаадаг болохын тула мүнөө хабар малые бэлшээн таргалуулха хэдэн гүүртэ эмхидхээ hэмди. Тэрэ гүүртэнүүдтэ табигдаhан бүхы мал хүсэд таргалжа, толгой бүхэниинь зунай үедэ амидынгаа шэгнүүр 112 килограммаар нэмээhэн байха юм. Тиин 1954 ондо гүрэндэ тушаагдаhан үхэр бүри дунда зэргээр 160 килограмм татаhан байгаа hаа, 1955 ондо 302 килограмм хүрэhэн байба.

Парти, правительствын табиhан зорилгонуудые болзорhоонь урид дүүргэхын тула колхознай малай байрануудые олоор барижа захалаа. Гэбэшье, барилгын материал дутамаг. Тэдэ колхозуудые барилгын материалаар хангаха ёhотой эмхи зургаанууд, организацинууд энээндэ анхаралаа багаар хандуулна. Тиимэhээ колхозой малай байранууд удаан саг соо баригдана.

Манай колхозой малшад КПСС-эй XX съездые ажалай амжалтаар угтахын түлөө дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, 1955—1956 оной ажахын жэлэй туршада үнеэн бүриhөө 1500 литр hү hааха, бэлшээн таргалуулгын гүүртэдэ табигдаhан үхэр бүриин амидын шэгнүүрые 115 килограммаар нэмээхэ уялга абаа. Гадна, суута hаалишан нүхэр Гармаева даажа байhан үнеэн бүриhөө 2500 литр hү hаахаар шиидэнхэй. Тэдэнэр абаhан уялгаяа болзорhоонь дотоор бэелүүлхын түлөө ажахын жэлэй эхинhээ тэмсэжэ байна.

Худөө ажахыгаа хүгжөөхын түлөө

(КПСС-эй Агын окружкомой секретарь нүхэр Проданюгай үгэhөө)

Читын областиин колхозигуудай, совхозууд болон МТС-үүдэй хүдэлмэришэдэй, худөө ажахын мэргэжэлтэдэй зүгhөө таанадта, таанадаар дамжуулан, Бурят-Монголой худөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ амар мэндые хүргөөд, республикын худөө ажахые түргэнөөр дэбжээхын түлөө хэжэ байhан хүдэлмэридөө амжалта туйлахыетнай хүсэнэб.

КПСС-эй ЦК-гэй январска, июльскэ Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын түлөө манай область танай республикатай мүрысэдэг. Читын областиин худөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ажахын үнгэрэгшэ жэл соо зарим тэды амжалта туйлаа. Колхозууд болон совхозууд хабарай тарилгын талмайе ехээр үргэдхөө. Энэ зун сагай уларилай муушаг байгаашье hаань, областиин колхозууд болон совхозууд худөө ажахын культуранuудай яhала бараг ургаса ургуулаа. Энээнэй ашаар ноябриин 1-дэ гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө дүүргээбди. Мүнөө колхозууд болон совхозууд түсэбhөө гадуур гүрэндэ таряа тушаажа байна. Ноябриин 1-нэй мэдээгээр манай область малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха, худалдаха, натура түлбэри оруулха түсэбөө болзорhоонь урид сүм дүүргээ, мүн гүрэндэ ноохо тушааха түсэб 109 процент дүүргэгдээ. 1954 онойхидо орходоо 8460 центнер ноохон, 88360 центнер hүн, 42600 центнер мяхан ехээр тушаагдаа.

Ажахын үнгэрэгшэ жэл соо малай ашаг шэмэ дээшэлээ. Область дотор үнеэн бүриhөө 774 килограмм hүн hаагдаа, энэнь урда жэлэйхиhээ 180 килограммаар ехэ болоно. Хонин бүриhөө 1,8 килограмм ноохон хайшалагдаа. Агын округой колхозууд дунда зэргээр хонин бүриhөө 2,1 килограмм ноохо хайшалаа, элдүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ 120 килограмм ноохо абаа. Областиин колхозуудта худөө ажахын түрүүшүүл улам олошоржо байна. Жэшээнь, Акшинска районой «Ударник» колхозой hаалишан нүхэр Головина үнеэн бүриhөө 2788 литр hү hаагаа. Шилкын районой Маленковой нэрэмжэтэ колхозой hаалишан нүхэр Фильдикова үнеэн бүриhөө 2700 литр hү hаагаа. Иимэ hаалишад олон. Мүн хонидhоо ноохо ехээр хайшалдаг хонишод олон. Борзиин районой Ворошиловай нэрэмжэтэ совхозой хонишон нүхэр Жанин хонин бүриhөө 10 килограмм, Агын округой «Коммунизм» колхозой хонишон нүхэр Балданова эхэ хонидой отарын хонин бүриhөө 5 килограмм ноохо хайшалаа. Худөө ажахын бүхы hалбарие саашадань дэбжээхэ ехэ арга боломжотой байhыемнай эдэ түрүүшүүлэй жэшээ элирүүлэн харуулна.

Гэбэшье, КПСС-эй ЦК-гэй январска, июльскэ Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд ба маанадай абаhан социалистическэ уялга хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Манай область мал үсхэбэрилхэ түсэбөө, тэрэшэлэн элдүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ худөө ажахын продуктнуудые абаха түсэбөө дүүргээгүй. Малай үхэхэ, эхэ малай, илангаяа хонидой hубайрха ябадал үргэлжэлhөөр. Малай тоо толгой олошоруулха, тэрэнэй ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар бии байhан арга боломжоёо хүсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди.

100 эхэ хонин бүриhөө абаhан түл хараад үзэхэ болоо hаа, иимэ: Мухаршэбэрэй аймагай колхозуудай түрүүшүүлэй, жэшээнь, Молотовой нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишодой гү, али Агын хонишод Чимитова, Дугарнимаева болон бусадай 100 эхэ хониhоо 113—120 хурьга абахадань, область ба республика дунда зэргээр оройдоо 70—60 хурьга абана. Һү үшөөл ехээр hааха аргын бии байhые Читын областиин ба Бурят-Монголой түрүү hаалишадай дүй дүршэл харуулна.

Ажалдаа түрүү арга үргэнөөр хэрэглэхэ ёhотойбди. Үбэл, хабар эртэ хонидые хурьгалуулха арга үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Агын округой колхозуудта hүүлэй хоёр жэл соо энэ арга туршагдаад, тон hайн байhанаа харуулаа. Мүн тугалнуудые түлигдэдэггүй байрада түлжүүлхэ арга үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Хонидые искусственнаар үрэжүүлхэдэ тэдэнэй hубайралга усадхагдадаг гээшэ. Хони үсхэбэрилгэдэхи племенной хүдэлмэрие hайнаар ябуулха хэрэгтэй.

Республикынгаа худөө ажахые хүгжөөхын түлөө тэмсэлдээ ехэ амжалта туйлахыетнай хүсэнэб. Манай областиин ба танай республикын худөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые ходо гаргажа, дүй дүршэлөө андалдадаг, бэе бэедээ ошолсодог байгаа hаа hайн гэжэ hанагдана. Бэе бэеhээ hураха юумэн хаанамнайшье бии гээшэ. Сэлэнгын аймагай Тельманэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудта ошожо хараабди. Эндэ hү ехэтэй симментальска үүлтэрэй үнеэдые, hүнэй-товарна фермэнүүдэй hайн барилганuудые хараабди. Бурят-Монголой колхозигууд Читын областиин хонишодой бии болоhон ашаг ехэтэй хонидые, нютагай эрхэ байдалда тааpahан хонидэй байрануудые хараха зэргэтэй байгаа.

Партиин обкомой секретарь нүхэр Дубровский элидхэл соогоо хонидые үбэл зунгүй адуулха тухай асуудал табяа. Энээгээр бага зэргын дүй дүршэлтэй байнабди. Малайнгаа адуулга манай хайнан гэжэ эмхидхэдэгые Бурят-Монголой колхозуудай түрүүлэгшэнэр ба хонишодой ерэжэ харахадань болохо.

Агын округой колхозууд болон МТС-үүдэй түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ ажахын жэлэй дүн сабгаха зуураа, манай округой худөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд Сэлэнгын аймагай колхозигууд болон механизаторнуудые социалистическэ мүрысөөндэ уриhан байна. Сэлэнгынхид манай уряае хүлеэн абаха байха гэжэ найданабди.

Шэмэтэй hайн тэжээл бэлэдхээбди

(Зэдын аймагай Боргойн племенной хонидой совхозой главна агроном нүхэр Лакиенок гэгшын хэлэhэн үгэhөө)

Малhаа ашаг шэмэ ехээр абаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдые болзорhоонь урид, ойрын 2—3 жэлэй туршада бэелүүлхын тула малаа хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангаха ёhотой байнабди. Тиин энэ асуудалые тэжээлэй болон ороohо таряанай үнэтэ культура болохо кукуруза гол түлэб шиидхэжэ шадаха байна. Тиимэhээ манай совхозойхид үнгэрэгшэ хабар 1400 гектарта энэ культурые тарижа, муу бэшэ ургаса хуряагаа.

Манай совхозойхид кукуруза тарихa агротехникые хүсэд мэдэхэгүй дээрэhээ элдэб алдуу гаргаhан байна. Кукуруза тарихын тула хабар тарилгын урда тээ тон hайн участогуудаа таhалжа, агротехническэ хэмжээ-ябуулганuудые бэелүүлhэн байгаабди. Гадна, кукурузын үрэhэ хүрэнгэ томо жэжынгээ талаар илгагдаhан байгаа. Тарилга хэхэдээ таарулагдаhан таряанай сеялкэ хэрэглээбди.

Тарилга хэхэ болзороо хүсэд мэдэхэгүй дээрэhээ түрүүшынгээ тарилга майн 13-да, хүрьhэнэй гурбан градус дулаасаад байхада хээ hэмди. Теэд хүсэд дулаасаагүй хүрьhэндэ тариhан хүрэнгэ удаан саг соо ургаагүй, мүн ургасаншье ехэ шэнгэн байба. Тиихэдэ хүрьhэнэй hайса халажа, дулаасаhан хойно таригдаhан кукурузын ургаса үдхэншье, жэгдэшье байгаа.

Тарилгын hүүлээр борнойлоод, культивацилаад, удаань буртаг үбhыень түүжэ хаяhан байнабди. Силос болохо кукурузын участогуудта нүхэн бүридэнь 2—3 эшэ, үрэhэнэй участогта нүхэн бүридэнь 1—2 эшэ үлөөгөөд, бэшыень ходолжо хаяа hэмди. Зүгөөр ургасын хойноhоо хэhэн харууhалга үшөөл муу байгаа. Зарим участогуудта, жэшээлхэдэ, Табхар гэжэ участогай 32 гектарай га бүриhөө 300 центнер ногоон эшэ намаа хуряагдаа. Совхоз дотор кукурузын бүхы тарилгын гектар бүриhөө дунда зэргээр 100 гаран центнер набша эшэ абтаhан байна. Кукурузынгаа заримыень үбhэн болгожо хуряагаабди. Энэ юун дээрэhээ болооб гэхэдэ, ургасаяа саг болзор соонь хуряаха зэр зэмсэггүй байгаабди. Таарулагдаhан комбайнаар хуряахадамнай ургасын сэхэнхи хубинь гээгдэдэг, комбайн ходо эбдэрдэг байба. Тииhээр байтарнай хүйтэржэ, кукурузын ехэхэн талмайн ургаса хүлдэшэhэн байна.

Иигээд байхада, кукурузын центнер набша эшын өөрынь үнэ сэн 3 түхэриг хараатай болоно. Хуряаhан ургасаараа горьтой силос дараабди. Үбэлжэлгын үедэ малаа хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангажа шадаабди. Тиимэhээ ажахын энэ жэлдэ малhаа ашаг шэмэ ехээр абажа, гүрэндөө ехэ hү, тоhо тушаахаар хараалнабди. Гадна, 140 центнер буурсаг хуряагдажа, силос болгон дарагдаа.

Ерэхэ жэлдэ кукурза тариха талмайгаа нилээд үргэдхэжэ баян ургаса абахын түлөө мүнөөнhөө бэлэдхэжэ захалаабди.

Мүнөө манай совхозойхид КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, ажахынгаа бүхы hалбарие бүри олзотой болгохын түлөө оролдожо байна.

Худөө ажахын түрүүшүүлэй республиканска зүблөөн. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Н. Н. Дроздов Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой эрхим hаалишан Д. Б. Хайдаповада БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой Хүндэлэлэй грамота барюулжа байна.

С. Доржиевай фото.

Атомна энергиин талаар уласхоорондын агентство байгуулха хэлсээнүүд тушаа

Атомна проблемэ тушаа хоёр правительствын хоорондо үнгэрэгдэһэн хэлсээнүүдтэ хамаатай документнүүд советскэ болон американска хэблэлдэ 1954 оной сентябрьда толилогдоһон байгаа. Атомна энергиин талаар Уласхоорондын агентствын Уставай проектые США-гэй правительство саашанхи хэлсээнүүдэй үедэ Советскэ правительстводо эльгээһэн юм. Энэ проектые США-гэй правительство Англиин, Франциин, Канадын, Бельгиин, Австралиин, Урда Африканска Союзай ба Португалиин правительствонуудтай зүбшэжэ зохёогоо һэн.

1955 оной августын 22-то Уставай тус проектые США-гэй правительство ООН-эй бүхы гэшүүдэй, тэрэшэлэн тусхайта эмхи зургаануудай гэшүүдтэ эльгээгээд, энээн тушаа ажаглалтанууд болон дурадхалнуудаа оруулхые гуйһан байха юм.

Байгуулагдажа байгаа Агентствын уялганууд ба эрхэнүүд тухайда, тэрэнэй байгууламжа тухайда, гүрэнүүдтэй ба уласхоорондын организацинуудтай ямар харилсаануудтай тэрэнэй байха тухайда, мүн тус Агентствые байгуулха ябадалтай ба тэрэнэй ажал-ябуулгатай холбоотой бусад асуудалнууд тухайда Уставай проект дотор хэлэгдэнэ.

Уставай проектын ёһоор Агентство нимэ зорилгонуудтай байха болоно:

«1. Амгалан ажалай аша туһада атомна энергиие бүхы дэлхэй дээрэ шэнжэлэн ашаглаха ябадал хүгжөөхэ хэрэгые һайшааха ба тэрээндэ туһалха. Агентствын нэгэ гэшүүнэй нүгөөдэдөө туһа хүргэхэ хэрэгүүдтэнь зууршалдаг байха зэргэтэй.

2. Амгалан ажалда атомна энерги хэрэглэхэ зорилгоор шэнжэлхэ ба бодото хэрэг дээрэ тэрэниие ашаглаха, тэрэ тоодо электрическэ энерги үйлэдбэрилхэшье ябадал хангахын тула задардаг материалнуудаа Уставай ёһоор үгэхэ.

3. Научна ба техническэ мэдээсэлнүүдые абалсаха ябадал хүгжөөхэ, атомна энерги амгалан ёһоор ашаглаха хэмжээнүүдые зохёохо хэрэгтэ туһалха».

Агентство өөрынгөө уялгануудые дүүргэхэдээ «бүхы дэлхэй дээрэ буу зэбсэг хуряаха ябадалда туһалха гэһэн Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин политикатай зохилдуулан баталагдаһан уласхоорондын ямаршье хэлсээнүүдтэ тааруулан» ажал-ябуулгаяа эрхилхэ зэргэтэй.

Агентство хадаа сэрэгэй зорилгоор атомна энерги хэрэглүүлхэ гэхэгүй, харин өөрынгөө үзүүлһэн гү, али тэрэнэй гуйлтаар үзүүлэгдэһэн туһаламжые имагтал амгалан зорилгоор ашаглуулха гэжэ арга соонь оролдохо зэргэтэй гэжэ Уставай проект соо хэлэгдэнэ.

Уставай проектын ёһоор Агентствын гол шухала органуудынь ямар байхаб гэхэдэ, Агентствын бүхы гэшүүдэй түлөөлэгшэдһөө байгуулагдаһан **Генеральна Конференци** болоно, тэрэнь жэл бүриин ба мүн тусгаар сесси зарлаха зэргэтэй. Тэрээнһээ гадна, 16 гэшүүдһээ **Зонхилогшодой Совет** байгуулагдаха зэргэтэй. Тэдэнэй 5-ниинь «техническэ туһаламжын ба задардаг материалнуудай талаар эгээн шухала туһа нэмэри хэһэн» гэшүүд байха. Агентствын бусад 5 гэшүүдынь уран, тори ба бусад шухала материалнуудые эгээл ехээр үйлэдбэрилэн туһа нэмэри оруулагшадһаа һунгагдаха. Агентствын нүгөөдэ 6 гэшүүдынь Агентствын Генеральна конференци дээрэ һунгагдаха зэргэтэй. Зонхилогшодой түрүүшын Соведэй состав проект дотор иимээр хараалагдана: эгээл гол шухала нэмэри оруулалта хэһэн Соведэй табан гэшүүд СССР, Англи, Франци, США ба Канада болохо зэргэтэй гэжэ дурадхагдана; бусад табан гэшүүдынь Австрали, Бельги, Чехословаки, Португали ба Урда-Африканска Союз болохо; Соведэй нүгөөдэ гэшүүдынь Генеральна конференци дээрэ һунгагдаха зэргэтэй.

Энэ байгуулагдаха Агентство ООН-тэй али нэгэн тодорхой барисаатай байха гэжэ Уставай проект дотор хараалагданагүй. Харин «агентствын ба Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин хоорондо, мүн Агентствын ба тэрээнэй хүдэлмэридэ ажалынь хамаатай бусад али бүхы организацинуудай хоорондо харилсаа байгуулха нэгэ гү, али олон хэлсээнүүдые зонхилогшодой совет Агентствын гэшүүдэй Генеральна конференциин зүбшөөлөөр хэжэ шадаха байна» гэжэ заагдана.

США-гэй дурадхаһан Уставай проектын ёһоор Уласхоорондын агентство байгуулха хэрэгые үүсхэһэн гүрэнүүдэй Агентствын Уставые баталжал ратификационно грамотануудаа хадагламжада үгэһэнэй һүүлээр 90 хоногой турша соо ООН-эй гү, али тусхайта ямаршье эмхи зургаанай гэшүүд—гүрэнүүд Агентствын гэшүүд болохо байна. Бусад гүрэнүүд Агентствын гэшүүд хайшан гэжэ болохоб гэхэдэ, Агентствын Генеральна конференциин зууршалгаар Зонхилогшодой соведэй имагтал батлаһанай һүүлээр болохо зэргэтэй.

Агентствын жэлэй бюджедэй проект, мүн Агентствын гэшүүдэй дундахи гаргашанууд Уставай проектын ёһоор Генеральна конференциин тогтооһон шкалатай зохилдуулан хубаагдаад, Генеральна Конференци дээрэ үзэгдөөд, бүхы гэшүүдэй гурбанайнь хоёр хубиин голосоо үгөө һаань баталагдаха байна.

Агентствын Уставые тайлбарилха гү, али тэрэниие хэрэглэхэ ябадалда хабаатай ямаршье арсалдаанай гараа һаань, Агентстводо хабаадагша гүрэнүүд Уласхоорондын Сүүдтэ үгэжэ арсалдаагаа шиидхэхэ эрхэтэй.

Атомна энергиин талаар Уласхоорондын Агентствын Уставай США-гэй зохёоһон проект дотор атомна энергиие амгалан ёһоор хэрэглэхэдэ уласхоорондын харилсаа хүгжөөлгэдэ шухала удхашанартай зарим принципүүд Советскэ правительствын һанаһанай ёһоор хүсэд тодорхойлогдоогүй байһан ушарһаа СССР-эй правительство США-гэй правительстводо 1955 оной октябриин 3-да һануулгын бэшэг эльгээһэн байгаа. Тэрээн дотороо Агентствын Уставай дурсагдааша проектдэ өөрынгөө ажаглалтануудые хэһэн байна.

Уставай тус проект американска хэблэлдэ 1955 оной октябрьда толилогдоһон байгаа.

1955 оной октябриин 3-да США-гэй правительстводо Советскэ правительствын эльгээһэн һануулгын бэшэг доро толилогдобо. Атомна энергиин талаар Уласхоорондын Агентствын Уставай проект тушаа СССР-эй хэһэн ажаглалтанууд тухайда энэ бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

ҺАНУУЛГЫН БЭШЭГ

1955 оной июлиин 29-дэ США-гэй правительствын эльгээһэн меморандумда хабсаргагдаһан атомна энергиин талаар Уласхоорондын агентствын Уставай проекттэй, мүн тэрэшэлэн 1955 оной августын 17-до США-гэй правительствын эльгээһэн меморандум дотор тус проектдэ оруулагдаһан заһабаринуудтай Советскэ правительство танилсаад байхадаа, хэдэ хэдэн заһабаритайгаар дурсагдааша проект Атомна энергиин талаар Уласхоорондын агентствын Уставые зохёохо эшэ үндэһэн боложо үгэмөөр гэжэ тоолоно. Иимэ Агентство байгуулагдаа хадаа атомна энергиие амгалан ёһоор хэрэглэхэ талаар уласхоорондын харилсаа хүгжөөхэдэ шухала удхашанартай байжа болохо һэн гэжэ Советскэ правительство һанана.

Дуратайл гүрэнүүдые Агентствын ажал-ябуулгада шадаал һаа олоор хабаадуулха зорилгоор, атомна энергиие амгалан ёһоор хэрэглэхэ талаар уласхоорондын харилсаа хүгжөөхэдэ, Советскэ правительствын һанаһанай ёһоор, шухала удхашанартай байһан зарим принципүүдые Устав дотор бүрин гүйсэд тодоруулха хэмжээнүүдые абаа һаа зохистой байна.

Энээнтэй дашарамдуулан, атомна энергиин талаар Уласхоорондын агентствын Уставай проект тушаа Советскэ правительство иимэ ажаглалтануудые хэхэ байна.

1. Амгалан ажалда, мүн сэрэгэй хэрэгтэ зорюулан атомна энерги үйлэдбэрилгэ хоорондоо холбоотой. Тэрэниие хараадаа абан, мүн задардаг тон аюултай материалнуудые ашаглаха ябадалтай Агентствын ажал-ябуулгын тон нягта холбоотой байһаниие хараадаа абан, Агентстводо ороһон материалнуудые гаргашалгын хойноһоо хиналта тогтоолгые Устав дотор хараалха шухала. Атомна энергиие амгалан ёһоор хэрэглэхэ ябадалда харшаар эдэ материалнууд ашаглагдахагүй гэжэ хараада абтаха зэргэтэй. Тиимэһээ Агентствын хүдэлмэри уласхоорондын түлөөлэлгэтэй органой зүгһөө зохистойгоор ажаглан хинагдадаг байгаа һаа таарамжатай. Ушар иимэһээ, Нэгэдэмэл Нацануудай Организаци дотор дурсагдааша Агентство байгуулагдажа, ажал-ябуулга тухайгаа элидхэлнүүдээ Аюулгүйн Соведтэ ба ООН-эй Генеральна Ассамблейдэ үгэдэг байха зэргэтэй гэжэ СССР-эй правительство тоолоно. Тиин Аюулгүйн Соведэй эрхэ мэдэлдэ ородог асуудалнуудай Агентствын ажал-ябуулгаһаа уламжалан гаража ерээ хадань, эб найрамдал ба уласхоорондын аюулгүй байдалые хамгаалхын түлөө эгээл ехэ харюусалгатай орган байһан Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэридэ эдэ асуудалнуудые Агентство дамжуулан үгэхэ зэргэтэй.

ООН дотор Агентствын байгуулагдаа һаань, тэрэнэй хүдэлмэрилхэ зохистой арга боломжо хангагдаха, Агентствын гэшүүд ба гэшүүдшье бэшэ гүрэнүүдтэ аюулгүй байдал хангаха найдабари олгогдохо байна.

2. Нэгэ орон гү, али бүлэг орон тусгаар эрхэтэй байха ёһогүй гэһэн принципые мэдэрһэн ябадалһаа Агентствын Уставай үндэһэлһэн байгаа һаань зохистой байна. Энэ принцип Агентствын гол эрхэнүүдэй болон эмхидхэлэй дүримүүд дотор тодорхойлогдоһон байха зэргэтэй. Жэшээнь, туһаламжа үгэхэ гурим Устав соо хараалхадаа, туһаламжада хэрэгтэй болоһон бүхы гүрэнүүдтэ Агентствын туһаламжа абаха арга боломжо олгохо шухала. Гүрэнүүдтэ туһаламжа үзүүлхэ ажал-ябуулгаяа хэхэдээ, Агентство хадаа туһаламжа үзүүлһэн ямар нэгэн орондоо политическэ, экономическа гү, али сэрэгэй шэнжэтэй эрилтэ, мүн гүрэнүүдэй бэеэ дааха эрхэтэй зохилдохогүй бусад ямаршье эрилтэ хэхэгүй ёһотой.

ООН-эй гү, али тусхай эмхи зургаанай гэшүүншье бэшэ ямаршье гүрэн атомна энергиин талаар Уласхоорондын агентство байгуулха хэрэгые үүсхэгшэдэй тоодо оролсохо эрхэтэй байха зэргэтэй.

3. Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүд Агентствын Зонхилогшодой Соведэй саг үргэлжын гэшүүд байгаа һаа, Инди, Индонези, Египет ба Румыни VII статьягай 2 «А» пунктын ёһоор Соведэй гэшүүд болгогдожо, Зонхилогшодой Соведэй түрүүшын составта оруулагдаа һаань таарамжатай байгаа гэжэ Советскэ правительство тоолоно.

Энээнтэй дашарамдуулан Зонхилогшодой Соведэй гэшүүдэй тоое зарим тэды олошоруулхада таарамжатай байна.

4. Агентстводо ородог задардаг аюултай материалнуудые гаргашалгын хойноһоо, мүн туһаламжа абадаг гүрэнүүдэй тэдэниие ямараар ашаглахын хойноһоо хиналта табиха шухала байһан ушарһаа Агентство хадаа инспекторнүүдтэй байха зэргэтэй.

Эдэ гүрэнүүдэй түсэблэн зохёожо байгаа атомна түхеэрэлгэ шалгаха, тэрэшэлэн Агентствын абаһан задардаг ба бусад материалнуудай, тусхай түхеэрэлгэнүүдэй ямараар хэрэглэгдэжэ байһые тэдэнэр шалгаха уялгатай. Эдэ уялгануудые Агентствын инспекторскэ аппарат бэелүүлхэ зэргэтэй. Иимэ ажаглалга ба хиналта дурсагдааша гүрэнүүдэй бодото эрхэнүүдые ёһотойгоор сахин, тусхайта гүрэн Агентство хоёрой хоорондохи хэлсээндэ зохилдуулан бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй гэһэн асуудал Уставай зохихо статьянууд дотор хараалагдаһан байха зэргэтэй.

5. Агентствын мүнгэнэй асуудалые абажа үзэхэ болоо һаа, бюджедэй проект, тэрэшэлэн Агентствын гэшүүдэй дунда гаргашануудые хубааха шкала, мүн мүнгэнэй асуудалаар абтаһан бусад ямаршье шиидхэбэринүүд Генеральна конференци дээрэшье, тэрэшэлэн Зонхилогшодой Совет дээрэшье голосуудай дүрбэнэйнь гурбан хубиин үгтөөл һаань, баталагдаха гэһэн дүримэй Устав соо хараалагдаа һаа таарамжатай байна.

6. Агентствын Уставые тайлбарилха гү, али тэрэниие хэрэглэхэ ябадалда хамаатай арсалдаануудаар Уласхоорондын сүүдэй шиидхэбэриие мэдэрхэ гэһэн тухайда хэлэхэ болоо һаа, интерестэй байһан талануудай зүбшөөхэ байгаал һаань, тиигэжэ мэдэржэ болохо гэһэн дүрим хараалагдаа һаа таарамжатай байна.

Атомна энергиин талаар Уласхоорондын агентствын Устав дотор дээрэ дурсагдааша дүримүүд оруулагдаа һаа, Агентствын хүдэлмэридэ үшөө олон гүрэнүүд хабаадуулагдаха һэн, тиимэһээ гүрэнүүдэй уласхоорондын харилсаа холбоо тогтоохо энэ шэнэ шухала хэрэгтэ, атомна энерги амгалан ёһоор хэрэглэхэ ябадалда уласхоорондын харилсаа холбоо байгуулха таарамжатай эрхэ байдал олгохо һэн гэжэ Советскэ правительство тоолоно.

Атомна энергиин талаар Уласхоорондын Агентствын Устав зохёохо хэрэгтэй холбоотой асуудалнуудые сугтаа хаража үзэхые эгээл ехээр хүсэгшэ гүрэнүүдэй правительствонуудай мэргэжэлтэдэй зүблөө зарлаха гэжэ Советскэ правительство дурадхана. Энэ зүблөөндэ США-гэй ба СССР-эй, тэрэшэлэн Уласхоорондын агентство байгуулха тухай хэлсээ США-тэй хэжэ байһан бүхы гүрэнүүдэй мэргэжэлтэд, мүн Чехословакиин мэргэжэлтэд хабаадалсажа шадаха байгаа.

Москва, 1955 оной октябриин 1.

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Женевскэ зүблөөн

ЖЕНЕВА, ноябриин 9. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Франциин, Англиин, Советскэ Союзай болон США-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй мүнөөдэрэй заседани дундаевропейскэ сагаар 16 часта эхилээ.

А. Пинэ заседани дээрэ түрүүлэгшээр һууба.

Европейскэ аюулгүй байдал ба Германи тухай асуудалые министрнүүд саашань зүбшэн хэлсээ.

Мүнөөдэрэй заседани дээрэ **Г. Макмиллан** түрүүлэн үгэ хэлээ. Тэрэнэй һүүлээр **Д. Даллес** ба **А. Пинэ** үгэ хэлэһэн байна.

Хожомынь СССР-эй делегациие толгойлогшо **В. М. Молотов** үгэ хэлээ.

Торгоной ажахые хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын правительствын тогтоол

Торгоной ажахые хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол ноябриин эхеэр толилогдоо. Торгоной ажахые эрид ехээр хүгжөөхэ ба оронойнгоо һэргээн бодхоогдожо байһан торгоной промышленностиие түүхэй эдээр хангаха зорилгоор тодорхой хэмжээнүүд энэ тогтоолоор хараалагдаа. Тутово модо тарилга үргэдхэхэ, эрхим сортын тутово модонуудые орон дотор олоор тариха, Канвон, Урда Хванхэ болон Тяган провинцинуудта тутово эрхим шелкопрядые үсхэбэрилхэ станцинуудые 1956 ондо байгуулха ябадал тогтоолоор хараалагдаа.

Тус тогтоолой ёһоор хүдөө ажахын кооперативууд, үмсын таряашад залуухан тутово модонуудаар, химическэ үтэгжүүлгээр түлөөһэгүйгөөр хангагдаха ба бусад хүнгэлэлтэнүүдые абаха болоһон байна. Тогтоолой ёһоор таряашад хадаа торгоной ажахые хүгжөөхын тулада 1954 ондо абаһан элдэб материалнуудайнгаа үри доёмхонуудһаа хүнгэлэгдөө. Гадна торгоной ажахые хүгжөөхэ талаар научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдаа.

(ТАСС).

СССР-эй арадай хатарай гүрэнэй ансамбль Лондондо концерт харуулба

ЛОНДОН, ноябриин 9. (ТАСС). СССР-эй арадай хатарай гүрэнэй ансамбль Лондоной «Эмпресс-Холл» гэжэ ехэ зал соо түрүүшынгээ концерт үсэглэдэр харуулаа. Тус ансамблиие Игорь Моисеев хүтэлбэрилнэ. Концертын эхилхын урда тээ Советскэ Союзай ба Великобританиин гүрэнэй гимнүүд наадагдаа.

Зал соо суглараһан 6 мянга шахуу лондонойхид советскэ артистнуудые хани ёһоор амаршалаа. Олоной хатар—хороводууд, советскэ партизануудай хатар,ород болон украин хатар, бусадшье хатарнууд ехээр һонирхогдоһон байна.

Харагшад шангаар альга ташан артистнуудта, ансамблиие хүтэлбэрилэгшэ И. Моисеевтэ болон дирижер Гальпериндэ баясхалан хүргөө.

У Ну Швецидэ ошоод байна

Бирманскэ Союзай премьер-министр У Ну, тэрээнтэй ябалсаһан хүнүүд ноябриин 7-до Баркарбюдахи авиационно базада ороо. «И-29» ба «Сафир» гэжэ самолёдуудые айлшад хараа. У Ну Стокгольмдохи больницада орожо хараа гэжэ шведскэ телеграфна бюро мэдээсэнэ.

Регент принц Бертиль У Нугай хүндэлэлдэ зорюулан үглөөнэй сайлалга хээ. Оройшог болоһон хойно премьер-министр Эрландер үдын хоололго хэһэн байна.

(ТАСС).

Чехословакиин хүн зоной тоо

Гүрэнэй статистическэ управлениин мэдээнэй ёһоор энэ жэлэй августын эсэс багай үеэр Чехословацка Республикын хүн зоной тоо 13.100 мянган хүн болоһон байна гэжэ чехословакиа телеграфна агентство мэдээсэнэ.

(ТАСС).

Агууехэ Октябриин 38 жэлэй ойе бусад оронуудта һайндэрлэлгэ

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойе советскэ арадтай хамта дэлхэйн бүмбэрсэгэй бүхы оронуудай хэдэн олон миллион ажалшад баярай оршон байдалда тэмдэглээ. Эб найрамдалай ба бүхы арадуудай аюулгүй байдалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ байдаг Советскэ Союзда дурладагаа хилын саанахи ханинарнай элишэлэн мэдүүлһэн байна.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойе 600 миллион тоото хитад арад баяртайгаар тэмдэглээ. Республикын предприятинуудта, эмхи зургаануудта, һургуулинуудта, городууд болон тосхонуудта баярай суглаанууд боложо, Агууехэ Октябриин ойдо зорюулагдаһан лекцинүүд уншагдаһан, хөөрэлдөөнүүд болоһон байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ кинотеатрнуудта хүн олоор ороно. Тэндэ советскэ фильмнүүдэй фестиваль боложо байнхай. СССР-эй экономическа ба культурна байгуулалтын туйлалтануудые харуулһан выставкэ Катондо октябриин 5-да нээгдээ. Ноябриин 7 хүрэтэр тэрэ выставкэдэ 1.100 мянга гаран ажалшад орожо хараа.

Арадай Польшын городууд болон тосхонууд ноябриин 7-до гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй байгаа. Коммунизмын замаар советскэ арадай илалта түгэлдэрөөр дабшажа ябаһые, социализм байгуулхадаа арадай демократиин оронуудай туйлаһан амжалтануудые харуулһан лозунгнууд, плакадууд ба транспарантнуудаар гэр байшангууд гоёон шэмэглэгдэһэн байгаа.

Варшавадахи советскэ посольстводо үглөөгүүр эртээнһээ эхилэн польско столицын ажалшадай олон тоото делегацинууд ерээ. Тэдэнэр советскэ арадта, Советскэ Союзай Коммунистическэ партида болон Советскэ правительстводо һайндэрөөр дашарамдуулан өөһэдынгөө үнэн зүрхэнэй халуун баясхалан дамжуулаа.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойтой болон чехословацко-советскэ хани барисаанай һарын нээлгэтэй дашарамдуулагдан ноябриин 7-до Прагада ехэ митинг болоо. Һайндэрэйхеэр гоёон шэмэглэгдэһэн талмай дээрэ 50 мянга гаран хүн сугларжа, советскэ арадта тон ехээр дурладаг байһанаа элишэлэн мэдүүлээ.

КПЧ-гэй ЦК-гэй политбюрогой гэшүүд — премьер-министр В. Широкий, КПЧ-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь А. Новотный, КПЧ-гэй ЦК-гэй секретарь Б. Келер болон партийна ба гүрэнэй бусад ажал-ябуулагшад митинг дээрэ байлсаа.

Чехословакиин бүхы городуудта баярай суглаанууд болон вечернүүд мүн лэ болоо.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойе румынска арад политическэ ба ажалай тон ехэ дэбжэлтын оршон байдалда угтаа.

«Республика» гэжэ стадион дээрэ Бухарестын хэдэн олон мянган ажалшадай хабаадалгатай митинг ноябриин 7-до болоо.

Румыниин областной бүхы центрнүүдтэ олон зоной хабаадалгатай митингнүүд болоо.

Венгриин столицын ажалшад ноябриин 7-до бүхэли үдэрэй турша соо һайндэрлөө. Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай заседанинууд, вечернүүд, концертнүүд хаа хаанагүй болоо.

Софида «Сентябриин 9-нэй нэрэмжэтэ талмай» дээрэ Болгариин столицын ажалшадай демонстраци болоо. Георгий Димитровой Мавзолей трибуна дээрэ байһан Арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ Г. Дамянов, Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Червенков, Болгарска коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Т. Живков болон Болгариин правительствын бусад гэшүүдые, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь Н. И. Беляев түрүүтэйгээр Болгарида ошоод айлшалжа байһан советскэ парламентска делегациин гэшүүдые, СССР-һээ Болгарида байдаг посол Ю. К. Приходовые ажалшад халуунаар амаршалаа.

Һайндэрэй демонстрацинууд орой бусад городуудта болоо.

Һайндэрэй суглаанууд болон вечернүүд бүхы Албани дотор болоһон байна.

Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойе Германска Демократическа Республикын ажалшад үргэнөөр тэмдэглээ.

Ноябриин 6-да Пхеньянда баярай заседани болоо. «Моранбэн» гэжэ театрын уужам ехэ зал СССР-эй ба КНДР-эй тугуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн байгаа. Тэндэ городой ажалшад, корейскэ арадай армиин сэрэгшэд сугларaa. Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ой тухай КНДР-эй министрнүүдэй кабинедэй түрүүлэгшын орлогшо Ким Ир элидхэл хээ.

Ханойн городской театр соо ноябриин 6-да баярай суглаан болоо. Тэрээн дээрэ ДРВ-гэй премьер-министр Фам Ван Донг, Вьетнамай эсэгэ ороной фронтын президиумэй түрүүлэгшэ ба вьетнамо-советскэ хани барисаанай обществын түрүүлэгшэ Тон Дук Танг, Вьетнамай ажалшадай партиин генеральна секретарь Труонг Шин, правительствын гэшүүд, вьетнамо-советскэ хани барисаанай обществын болон вьетнамска олониитын түлөөлэгшэд суглаан дээрэ байлсаа.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойдо зорюулагдан ноябриин 6-да баярай вечер Парижда Плейель гэжэ театр соо болоо. «Франци — СССР» гэжэ ассоциаци энэ вечерые эмхидхээ.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин ойдо болон англо-советскэ хани барисаанай һарын эхилһэндэ зорюулагдан ноябриин 6-да Лондоной «Столл» гэжэ томо театр соо ехэ митинг болоо.

Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойдо зорюулагдан Дамаскын «Фардус» гэжэ томо кинотеатр соо митинг болоо. Сирийско-советскэ хани барисаае бэхижүүлхые хүсэгшэдэй эмхидхэлэй комитет энэ митингые эмхидхэһэн байна.

Олон зоной хабаадалгатай митингнүүд Италиин олон городуудта ноябриин 6-да болоо. Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойтой дашарамдуулагдан итало-советскэ хани барисаанай һара Римдэ нээгдээ.

Индонезиин, Голландиин олон городуудта Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциин 38 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанууд болон вечернүүд болоһон байна.

(ТАСС).

Эблэрэлгын талаар нейтральна комиссида ородог польско делегациин гурбан гэшүүд наһа бараба

ПХЕНЬЯН ноябриин 9. (ТАСС). Эблэрэлгын хойноһоо ажаглан хинаха нейтральна комиссида ородог польско делегациин гурбан гэшүүн: майор Зыгельский, капитан Рудник ба поручик Зелинский гэгшэд ноябриин 7-до Урда Корейдэ наһа бараба гэжэ Корейн Центральна телеграфна агентствын корреспондент мэдээсэнэ. Делегациин дурсагдагша гэшүүд американска талын үгэһэн самолёдто һуугаад Кунсанһаа Панмыньчжонь орожо ябаһан байгаа.

Энээнтэй дашарамдуулан эблэрэлгын талаар сэрэгэй комиссида корейско-хитадай талаһаа ородог делегациие толгойлогшо генерал-майор Тен Тук Нок комиссиин гэшүүдэй наһа бараһаниие шаналһан бэшэг комиссида ородог польско делегациие толгойлогшодо ноябриин 8-да эльгээгээ.

Корейдэхи нейтральна комиссида ородог польско делегациин гэшүүдэй наһа бараһан тушаа

ВАРШАВА, ноябриин 9. (ТАСС). Эндэ мэдээсэгдэһэнэй ёһоор Корейдэхи нейтральна комиссида ородог польско делегациин гурбан гэшүүдэй һуужа ябаһан самолёдой гэмтэн унаһан тухай байдалые түргэнөөр ба хүсэдөөр мүрдэхэ, энэ мүрдэлгын дүн тухай Польшын правительстводо мэдээсэхэ гуйлтатайгаар Америкын Холбоото Штадуудай правительстводо Польско Арадай Республикын правительство хандаһан бай[на].

Сирийско-египетскэ хамгаалалгын хэлсээндэ Сириин президент гар табиба

Сирийско-египетскэ хамгаалалгын хэлсээндэ Сириин президент Шукри Куатли ноябриин 7-до гар табиба. Тиигэжэ энэ хэлсээн хуулита ёһоор хүсэндөө оробо гэжэ Рейтер агентствын корреспондент Дамаскһаа мэдээсэбэ.

(ТАСС).

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря—27-37, партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н—00608. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 6109.